LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU TEGEVUSPIIRKONNA STRATEEGIA

LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU

LEADER EESTI

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond: Euroopa investeeringud maapiirkondadesse

LEADER

Sisukord

SISUKORD **1**

SISSEJUHATUS **2**

1 PIIRKONNA VÄLJAKUTSED JA ARENGUEELDUSED **3**

2 STRATEEGIA **5**

2.1 VISIOON 2027+ 5
2.2 MISSIOON 5
2.3 EESMÄRGID JA MEETMED 6
2.3.1 Elukeskkond *6*
2.3.2 Kogukond ja organisatsioonid (ühisprojektide meede) *7*
2.3.3 Ettevõtlus *8*
2.3.4 Sotsiaalvaldkond *9*
2.3.5 LEADER-koostöö *10*
2.4 STRATEEGIA UUENDUSLIKKUS JA INTEGREERITUS 11
2.5 SEOSED TEISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA 12

3 STRATEEGIA ELLUVIIMINE **16**

3.1 ORGANISATSIOONI JUHTIMINE JA ARENDAMINE 16
3.2 RAHASTAMISKAVA 17
3.3 RAKENDUSKAVAD 18
3.4 TAOTLEMINE 18
3.5 TAOTLUSTE HINDAMINE 18

4 STRATEEGIA SEIRE **23**

4.1 SEIRE KORRALDUS JA MÕÕDIKUD 23
4.2 STRATEEGIA MUUTMINE 25

LISAD **26**

LISA 1. TEGEVUSPIIRKONNA ANALÜÜS 26
LISA 2. STRATEEGIA KOOSTAMISE PROTSESS 26

Sissejuhatus

Lääne-Harju Koostöökogu (LHKK) on Lääne-Harju ja Saue valla[1] omavalitsusi, vabaühendusi ja ettevõtteid ühendav avalikes huvides tegutsev mittetulundusühing aastast 2006. LHKK on ellu kutsutud piirkonna elu edendamiseks LEADER-põhimõtete[2] alusel, koostades selleks piirkonna arengustrateegia. Strateegia elluviimise peamine instrument on LEADER-meetme toetused, mille määramist reguleerib siinne strateegia.

LEADER-sekkumise üldeesmärk on maapiirkondades atraktiivse elu- ja ettevõtluskeskkonna ning aktiivsete ja ühtehoidvate kohalike kogukondade terviklik arendamine. Täpsemad eesmärgid on:

- Ettevõtluse arendamine, eelkõige uute tasuvate töökohtade ja/või innovaatiliste lahenduste kaudu
- Kohalike kogukondade, elanike ning noorte tulevikuliidrite võimestamine
- Teenuste kättesaadavuse parandamine, sh kogukonnateenuse arendamise kaudu
- Keskkonna- ja kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandust propageerivate) lahenduste välja töötamine ning rakendamine
- Maaelu positiivse kuvandi säilitamine ja propageerimine, sh arukate külade edendamine

LHKK on määruse mõistes[3] kohalik tegevusrühm, mille piirkond on Lääne-Harju vald tervikuna ja Saue vald osaliselt. Tegevuspiirkonna pindala on 1085 km^2 ja rahvaarv ligemale 19 tuhat inimest (rahvastikuregistri 2023. a 1. jaanuari andmed). Keskmine asustustihedus on 17,5 inimest km^2 kohta. Tegevuspiirkonda iseloomustab sarnane looduskeskkond, asustusmuster ja sotsiaalmajanduslik olukord. LHKK-l oli seisuga 01.01.2023. a 80 liiget.

LEADER-meetme toetusrahade kasutuselevõtuks perioodil 2023–2027 peab kohalik tegevusrühm koostama strateegia, mis tugineb piirkonna olukorra analüüsile ja elanikkonna soovidele ning ootustele. Käesoleva strateegia koostamist alustati 2022. a veebruaris piirkonna ettevõtete, vabaühenduste ja omavalitsuste esindajate koostöös. Sisendi saamiseks ja sihtgruppide arvamuse väljaselgitamiseks viidi läbi mitmeid arutelusid **(Lisa 2. Strateegia koostamise protsess).** Samuti koostati eraldiseisva dokumendina tegevuspiirkonna analüüs, milles käsitleti piirkonna elanikkonda, sotsiaalmajanduslikke näitajaid ja eelmist strateegiaperioodi **(Lisa 1. Tegevuspiirkonna analüüs).**

LHKK strateegia koosneb neljast osast. Esimeses osas on välja toodud piirkonna väljakutsed ja arengueeldused. Teine sisaldab strateegiat – visiooni, missiooni, eesmärke ja toetusmeetmed. Kolmas osa hõlmab strateegia elluviimise kirjeldust – rahastamiskava, taotlusvoorude ja hindamise korraldust ning hindamiskriteeriume. Neljas osa keskendub seiresüsteemi kirjeldusele.

Koostajad avaldavad siirast tänu kõigile strateegia valmimisse panustajatele!

---

[1] Saue valla territooriumilt kuuluvad LHKK koosseisu Kernu ja Nissi piirkondade kodanikuühendused ja ettevõtted.

[2] **LEADER** – *Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale* (seosed maamajandust arendavate tegevuste vahel). Põhiprintsiibid: 1) piirkonnapõhine lähenemine, 2) altpoolt tulev algatus, 3) avaliku ja erasektori partnerlus, 4) uuendusmeelsuse soosimine, 5) integreeritud ja mitut valdkonda hõlmav lähenemine, 6) võrgustikutöö soosimine, 7) koostöö edendamine

[3] https://www.riigiteataja.ee/akt/103022022032

1 Piirkonna väljakutsed ja arengueeldused

LHKK tegevuspiirkond asub Loode-Eestis Harjumaal, hõlmates kahe omavalitsuse territooriume (Joonis 1). Lääne-Harju vald kuulub tegevuspiirkonda tervikuna, Saue vald osaliselt (2017. a haldusreformieelsed Kernu ja Nissi vallad).

Joonis 1. Lääne-Harju Koostöökogu tegevuspiirkond (2022. a andmed)

LHKK piirkonnas elas 2023. a 1. jaanuari seisuga 18 949 inimest (rahvastikuregistri andmetel). Viimase 15 aasta jooksul on elanike arv muutunud vähe. 2007. a elas piirkonnas peaaegu sama palju inimesi (18 739) kui praegu. Vahepealsel perioodil elanike arv vähenes (17 tuhandeni) ja on viimastel aastatel küllalt tempokalt taas kasvama hakanud. Niisiis ei ähvarda LHKK tegevuspiirkonda elanikkonna vähenemine tervikuna. Samas sarnaselt muu Eestiga kahaneb tööealine rahvastik.

Piirkonna ühisosaks on Tallinna lähedus, mis on ühest küljest nii arengumootor kui ka takistav tegur. Pealinna lähedusest tulenevalt on teenused ja kaubad kergesti kättesaadavad, samas on kohapealne motivatsioon teenuste arendamiseks seetõttu tagasihoidlikum. Samuti mõjutab see elanike identiteeditunnetust – piirkond on osale elanikkonnast üksnes magamiskoht. Need aspektid ilmnevad selgelt ka piirkonna tugevuste ja nõrkuste analüüsis.

Piirkonna peamised tugevused on:

- Piirkond on ligitõmbav ja terviklik elu- ning külastuspiirkond Loode-Eestis, kus on mitmekesine loodus (mererand, väikesaared, metsad, rabad) ja kultuuripärand (mõisad, kirikud, klooster).
- Teenused on kohalikes tõmbekeskustes üldiselt hästi kättesaadavad, Tallinna lähedus kompenseerib need, mis on puudu.
- Taristu on hea, muutes piirkonna tervikuna hästi ligipääsetavaks.
- Mitmetes piirkondades on toimunud positiivsed arengud.
- Piirkonnas on mitmeid aktiivseid kogukondi, mis panustavad elukeskkonna arendamisse.

Nõrkusteks on seevastu:

- Identiteeditunnetus – terviklik Loode-Eesti kohaidentiteet on nõrgapoolne
- Piirkonna ebaühtlane arengutase – elukeskkond ei vasta igal pool tänavapäevastele ootustele
- Nõrgapoolne koostöö piirkonna kogukondade, omavalitsuste ja LHKK vahel
- Vähene kogukonnaliidrite juurdekasv
- Elanike vähene lõimumine tulenevalt Tallinna lähedusest
- Kohapealsete töökohtade vähesus
- Kohapealsete teenuste vähesus
- Vähene vaba aja veetmise võimaluste hulk
- Ühistranspordi mittetoimivus
- Ettevõtete vähene investeerimisvõimekus

Seega vajavad toetamist **elukeskkond** (avalik ruum, vaba aja veetmise taristu jms), **kogukondade, sh ettevõtete teadmised ja oskused** (koostöö, võrgustumine, arendustegevus) ja **ettevõtlus** (investeeringud põhivarasse). Läbivate teemadena on olulised **keskkonnasäästlikkus** ja **uuenduslikkus,** suurendamaks organisatsioonide konkurentsivõimet. Väljakutsete ja lahenduste adresseerimisel on oluline LHKK initsiatiiv ja arendustegevus ettevõtete ja kogukondade võimestajana.

Piirkonda mõjutavad ka välised tegurid **(võimalused ja ohud),** millest peamised on seotud uute trendide **(rohelise mõtteviisi edenemine)** ja majanduskeskkonna muutustega **(hinnakasv, ebastabiilsus jms).**

2 Strateegia

Lääne-Harju Koostöökogu strateegia koostamisel on arvestatud LEADER-sekkumise üld- ja erieesmärke, tegevuspiirkonna analüüsi (vt lisa 1), mitmete aruteluseminaride sisendit ning juhtrühma ettepanekuid, samuti on lähtutud teistest piirkonda puudutavatest riikliku ja kohaliku tasemega arengudokumentidest.

Strateegia koosneb **visioonist** (üldistav kirjeldus soovitud tulevikust), **missioonist** (organisatsiooni olemasolu põhjendus), **eesmärkidest** (kirjeldus konkreetse valdkonna soovitud tulevikust), **tulemusnäitajatest** (eesmärkide saavutamist mõõtvad näitajad), **meetmetest** (eesmärgi saavutamiseks mõeldud tegevuste kogum)[4] ning **väljundnäitajatest** (meetmete elluviimist mõõtvad ja eelistusi esile toovad[5] näitajad). Seejuures võib eesmärgi täitumist mõõta mitme näitajaga. Igale eesmärgile vastab üks konkreetne meede, millel omakorda võib olla mitu väljundnäitajat. Tervikliku ülevaate huvides on kõik seirenäitajad koondatud eraldi seire peatükki.

Kokku on määratletud viis eesmärki ja nendele vastavat meedet (Tabel 1).

Tabel 1. Strateegia raamistik

Visioon			
Elukeskkonna eesmärk	Elukeskkonna eesmärgi tulemusnäitajad	Elukeskkonna meede	Elukeskkonna meetme väljundnäitajad
Kogukonna eesmärk	Kogukonna eesmärgi tulemusnäitajad	Kogukonna meede	Kogukonna meetme väljundnäitajad
Ettevõtluse eesmärk	Ettevõtluse eesmärgi tulemusnäitajad	Ettevõtluse meede	Ettevõtluse meetme väljundnäitajad
Sotsiaalvaldkonna eesmärk	Sotsiaalvaldkonna eesmärgi tulemusnäitajad	Sotsiaalvaldkonna meede	Sotsiaalvaldkonna meetme väljundnäitajad
LEADER-koostöö eesmärk	LEADER-koostöö eesmärgi tulemusnäitajad	LEADER-koostöö meede	LEADER-koostöö meetme väljundnäitajad

2.1 Visioon 2027+

Loode-Eesti on hinnatud piirkond elamiseks, ettevõtluseks ja külastamiseks.

2.2 Missioon

Lääne-Harju Koostöökogu missioon on Loode-Eesti arendamine koostöös organisatsioonide ja kogukondadega eelkõige piirkonda edendavate algatuste toetamise kaudu.

[4] LEADER-i kontekstis on tegevusteks taotlejate poolt esitatavad projektid, sh on taotlejana käsitletav ka kohalik tegevusrühm ise.

[5] Iseloomustavad, milliseid teemasid meetmete puhul oluliseks peetakse (kohalike ressursside väärindamine, noorte kaasamine jms) – soovitakse taotlusi, mis panustavad ühte või mitmesse väljundnäitajasse.

2.3 Eesmärgid ja meetmed

Visiooni saavutamiseks on kavandatud viis meedet. Meetmete ülesehitus on sarnane eelmisele strateegiaperioodile, kuna jätkuvalt on piirkonna elanikkonnale oluline hea elukeskkond, toimekad kogukonnad ja mitmekesine ettevõtlus. Killustatuse vähendamiseks on aga meetmete arvu koomale tõmmatud ja sarnaseid valdkondi ühendatud. Samuti on loobutud alameetmetest.

Uuendusena on kavandatud sotsiaalvaldkonna eesmärk koos vastava meetmega, mida rahastatakse eraldi allikast.

2.3.1 Elukeskkond

Eesmärk nr 1: Turvaline ja korras elukeskkond

Tegevuspiirkonna tugevusena on identifitseeritud ligitõmbav ja terviklik elu- ning külastuspiirkond, kus on mitmekesine loodus ja kultuuripärand. Teisalt on nõrkusena välja toodud, et piirkonna üldine arengutase on kohati ebaühtlane. Jätkuvalt on vajadus parendada avalikku ruumi, heakorrastada mitmesuguseid avaliku kasutusega objekte ja täiendada vaba aja veetmise võimalusi.

Uue teemana on lisandunud siseturvalisus – vajalik on suurendada elanikkonna valmisolekut erinevate kriisidega toimetulekuks kohalikul tasandil.

Tabel 2. Meede nr 1: elukeskkond

Näitaja	**Sisu**
Meetme osakaal rahastusest	25%
Toetatavad tegevused	• Investeeringud avalikes kasutuses olevatesse ehitistesse, rajatistesse, taristusse, sisustusse ja seadmetesse, sh keskkonnasäästlikesse lahendustesse ning siseturvalisusesse • Investeeringuga seotud järelevalvetegevused • Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui investeering viiakse ellu sama projekti raames ja ettevalmistava tegevuse maht ei ületa 10% projekti kogumaksumusest
Mittetoetatavad tegevused[6]	• Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui need viiakse ellu eraldiseisva projektina • Kinnistu ost • Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna
Toetuse saajad	• Lääne-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonnas tegutsevad: o Vabaühendused o Omavalitsused o FIE-d o Mikro- ja väikeettevõtted
Nõuded toetuse saajale	• Tegevus tuleb ellu viia Lääne-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonnas

[6] **Läbivalt kõikide meetmete puhul:** mittetoetatavad on ka kõik meetme määruses loetletud mitteabikõlblikud tegevused.

	• Investeeringu puhul tuleb taotluses täiendavalt välja tuua tasuvusanalüüs, põhjendades selle kestlikkust (investeeringu haldamine, hooldamine, rahastamine peale projekti lõppemist) • Taotlejal ei tohi meetmes olla pooleliolevaid projekte • Taotleja maksimaalne toetuse summa kolme eelarveaasta jooksul tohib olla meetme toetuse maksimaalne toetussumma
Toetussummad (EUR)	• Minimaalne toetussumma: 5000 • Maksimaalne toetussumma: 200 000
Toetuse määr	• 90% vabaühenduste ja omavalitsuste puhul • 60% ettevõtete puhul
Väljundnäitajad[7]	• Uute vaba aja veetmise võimaluste arv • Täiendatud vaba aja veetmise võimaluste arv • Korrastatud ajaloo- ja kultuuripärandi objektide arv • Keskkonnasäästlike lahenduste arv • Korrastatud objektide arv • Uute rajatud objektide arv • Kogukonna turvalisust tõstvate projektide arv

2.3.2 Kogukond ja organisatsioonid (ühisprojektide meede)

Eesmärk nr 2: Tugevad kogukonnad ja organisatsioonid.

Tegevuspiirkonnas on mitmeid aktiivseid kogukondi, mis panustavad elukeskkonna arendamisse ja ühistesse tegevustesse, samuti piirkonna identiteeditunnetusse. Teisest küljest on viimastel aastatel suurenenud uute elanike arv, kellel varasem seos piirkonnaga puudub. Ka on nõrkustena välja toodud, et koostöö piirkonna kogukondade, omavalitsuste ja Lääne-Harju Koostöökogu vahel on nõrgapoolne. Vähe on kogukonnaliidrite juurdekasvu, millest tulenevalt praegused sädeinimesed väsivad. Seetõttu on vajalik panustada kogukondade arendamisse, sh ühistesse ettevõtmistesse ja erinevate eagruppide ning kogukondade võimestamisse.

Samuti vajab suurendamist piirkonna ettevõtete konkurentsivõime. Lisaks investeeringutele **(vt meedet Ettevõtlus)** on tarvis toetada tootearendust, võrgustumist, turundust jms, milleks mikro- ja väikeettevõtetel napib ressursse.

Tabel 3. Meede nr 2: kogukond

Näitaja	**Sisu**
Meetme osakaal rahastusest	10%
Toetatavad tegevused	• Sündmuste korraldamine • Võrgustike loomine ja arendamine • Seminaride, koolituste, õppereiside korraldamine • Arukate külade[8] strateegiate koostamine, sh nendeks vajalike analüüside vms koostamine • Ühisturundus • Teenuste ja tootearendus • Projektijuhtimine

[7] **Läbivalt kõikide meetmete puhul:** esialgu näitajatele sihttasemeid ei määratleta, vaid jälgitakse jooksvalt vastavate taotluste arvu.
[8] Täpsemalt: https://leaderliit.eu/arukad-kulad/

Mittetoetatavad tegevused	• Investeeringud • Kinnistu ost • Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna
Toetuse saajad	• Lääne-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonnas tegutsevad: o Vabaühendused o FIE-d o Mikro- ja väikeettevõtted
Nõuded toetuse saajale	• Tegevus tuleb ellu viia Lääne-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonnas või peab see olema suunatud piirkonna hüvanguks • Taotlejal ei tohi meetmes olla pooleliolevaid projekte • Kui projekti põhisisuks on turundus, tuleb taotluses täpsemalt välja tuua turundusplaan, sh sihtgrupid, turunduskanalid jms • Projekt tuleb ellu viia 1–2-aastase tegevuskava alusel vähemalt kahe juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja poolt, kellest vähemalt üks ei ole teine kohalik tegevusrühm
Toetussummad (EUR)	• Minimaalne: 3 000 • Maksimaalne: 30 000
Toetuse määr	• 90% vabaühenduste puhul • 60% ettevõtete puhul
Väljundnäitajad	• Kaasatud organisatsioonide arv • Koolitustel, seminaridel ja õppereisidel osalenute arv • Sündmuste arv • Sündmustel osalejate arv • Uute teenuste arv

2.3.3 Ettevõtlus

Eesmärk nr 3: Mitmekesine ettevõtlus ja kohapealsed teenused

Teenused on kohalikes tõmbekeskustes üldjuhul kättesaadavad ja neid, mida koha peal ei ole, kompenseerib Tallinna linna lähedus. Teisalt ongi just pealinna lähedus pärssinud kohaliku ettevõtluse hoogustumist, kuna töökohad ja teenused on suhteliselt kättesaadavad.

Tabel 4. Meede nr 3: ettevõtlus

Näitaja	**Sisu**
Meetme osakaal rahastusest	45%
Toetatavad tegevused	• Investeeringud põhivarasse (taristusse, hoonetesse, seadmetesse, tarkvarasse jne), sh keskkonnasäästlikesse lahendustesse • Investeeringuga seotud järelevalvetegevused • Koolitus, kui see on seotud põhivara kasutusele võtmise või teenuste ja tootearendusega ja moodustab kuni 10% investeeringu maksumusest • Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui investeering viiakse ellu sama projekti raames ja ettevalmistava tegevuse maht ei ületa 10% projekti kogumaksumusest
Mittetoetatavad tegevused	• Investeeringut ettevalmistavad tegevused, kui need viiakse ellu eraldiseisva projektina • Kinnistu ost • Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna • Projektijuhtimine

Toetuse saajad	• Lääne-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonnas tegutsevad: o FIE-d o Mikro- ja väikeettevõtted o Vabaühendused
Nõuded toetuse saajale	• Tegevus tuleb ellu viia Lääne-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonnas • Investeeringu puhul tuleb taotluses täiendavalt kirjeldada äriplaani[9]
Toetussummad (EUR)[10]	• Minimaalne: 3000 • Maksimaalne: 200 000
Toetuse määr	60%
Väljundnäitajad	• Uute töökohtade arv • Säilitatud töökohtade arv • Uuenduslike projektide arv • Uute või arendatud teenuste arv

2.3.4 Sotsiaalvaldkond

Eesmärk nr 4: Sotsiaalselt kaasatud elanikkond

Sotsiaalvaldkonnas on identifitseeritud mitmeid lahendamist vajavaid teemasid. Olulisemad neist on eakama elanikkonna sotsiaalse isoleerituse vähendamine (haigus vms tõttu jäädakse koduseks, mistõttu vähenevad kontaktid kogukonnaga ja süvenevad terviseprobleemid). Oluline on ka elanikkonnale vaimse toe võimaldamine, sh hingehoid, mis on ennekõike maapiirkondades katmata valdkond. Samuti tuleb tähelepanu pöörata tööturult pikka aega eemal olnud isikute võimestamisele, et nad julgeksid ja tahaksid taas tööle minna. Eraldi teemaks on seejuures omastehooldusega tegelevate isikute võimestamine – nende toetamine, aga ka tööturule naasmise võimaldamine.

Tähelepanu vajavad ka sotsiaalvaldkonnas töötavad inimesed (sotsiaaltöötajad, hooldajad jt). Ühest küljest on neid valdkonnas puudu, teisest vajavad olemasolevad tuge (näiteks super- ja kovisioon), koolitusi ja võrgustiku loomist.

Loetletud teemade adresseerimiseks on kõigepealt tarvis täpselt selgeks teha sihtgruppide vajadused ja seejärel töötada välja uusi kestlikke ning skaleeritavaid lahendusi.

Meede adresseerib mõlemat sekkumise eesmärki:

- Pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine ning hoolduskoormuse leevendamine
- Inimväärikuse tagamine ning sotsiaalse kaasatuse suurendamine

Tabel 5. Meede nr 4: sotsiaalvaldkond

Näitaja	**Sisu**
Meetme osakaal rahastusest	Rahastamine toimub eraldiseisvast allikast: Euroopa Sotsiaalfond+
Toetatavad tegevused	• Projektijuhtimine • Ekspertide kaasamine • Transport • Sündmuste korraldamine

[9] Kohustuslikud osad: pikaajaline visioon, juhtimine, toode/teenus, turg (kliendid, konkurendid), turundus, finantsid

[10] Toetus võib olla vähese tähtsusega abi.

	• Sotsiaalteenuste arendamine täisealiste sihtgrupile[11] (teavitus- ja ennetustegevus, intervallhoiu pakkumine, psühholoogiline nõustamine, omastehooldajate nõustamine ja toetamine jne) • Ühiskonnagruppide sotsiaalse kaasatuse suurendamine • Valdkondlikud koolitused, sh valdkonna töötajate võrgustike loomine • Haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna teenuste integreerimine
Mittetoetatavad tegevused	• Investeeringud, v.a väikevahendite[12] ost
Toetuse saajad	• Toetuse saaja on kohalik tegevusrühm: MTÜ Lääne-Harju Koostöökogu, kes korraldab tegevuste elluviimiseks minikonkursse
Nõuded tegevuse elluviijale	• Tegevuse elluviija võib olla tegevuspiirkonnas tegutsev kohaliku omavalitsuse üksus, vabaühendus, FIE või mikro- ja väikeettevõte, v.a kohalik tegevusrühm • Ei rahastata tegevusi, mis on seaduse järgi kohaliku omavalitsuse ülesandeks või mille jaoks saadakse rahastust mõnest muust allikast
Toetussummad (EUR)	• Minimaalne: 1000 • Maksimaalne: määruses sätestatud miniprojekti maksimaalne maht
Toetuse määr	100%
Väljundnäitajad	• Projektide arv • Tegevustes osalejate arv

2.3.5 LEADER-koostöö

Eesmärk nr 5: Levinud head praktikad ja tuntud Loode-Eesti

Tegevusrühmade poolt ellu viidavad koostööprojektid on olulised ühest küljest parimate praktikate tutvustamiseks piirkonnas, teisest aitavad need kaasa oluliste n-ö katusteemade edendamisele. Lääne-Harju Koostöökogu on aktiivselt tegelenud Loode-Eesti turundamisega koostöös teiste tegevusrühmadega. Samuti on ellu viidud mitmeid muid tegevuspiirkonna organisatsioone ja kogukondi võimestavaid projekte.

Koostööprojektidega jätkamine on oluline, suurendamaks eri sektorite omavahelist läbikäimist, motiveerimaks liikmeskonda ja jõudmaks uute sihtgruppideni.

Ennekõike on perioodil 2023–2027 kavas keskenduda[13]:

- Loode-Eesti piirkonna turundustegevusega jätkamisele
- Kogukondade, sh noorte võimestamisele, mis on ühtlasi üks LEADER-erieesmärkidest
- Rohelisuse edendamisele, mis on samuti üks erieesmärkidest
- Ettevõtluse edendamisele
- Siseturvalisusele

[11] Täisealiseks loetakse isikut alates 16. eluaastast.

[12] Väikevahend on seade vms, mida ei arvata organisatsiooni põhivara hulka, ja mis ei ületa 15% tegevuse eelarvest.

[13] Läbi arutatud ka peamiste partneritega: Nelja Valla Kogu, Ida-Harju Koostöökogu ja Põhja-Harju Koostöökogu.

Üldkoosolek võib oma otsusega katusteemade loetelu täiendada.

Tabel 6. Meede nr 5: LEADER-koostöö

Näitaja	**Sisu**
Meetme osakaal rahastusest	20%
Toetatavad tegevused	• Koolitused • Õppereisid • Turundus • Ekspertide kaasamine • Projektijuhtimine
Mittetoetatavad tegevused	• Investeeringud • Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna
Toetuse saajad	• Toetuse saaja on kohalik tegevusrühm: Lääne-Harju Koostöökogu
Nõuded toetuse saajale	• Tegevus tuleb ellu viia Lääne-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonnas või peab see olema suunatud piirkonna hüvanguks • Koostööprojekti peab heaks kiitma tegevusrühma üldkoosolek
Toetussummad (EUR)	• Otsustatakse üldkoosoleku poolt
Toetuse määr	90%
Väljundnäitajad	• Kaasatud Eesti-siseste organisatsioonide arv • Kaasatud rahvusvaheliste organisatsioonide arv • Sündmuste arv • Võrgustike arv • Õppereiside arv • Osalejate arv õppereisidel • Osalejate arv koolitustel ja seminaridel • Turundusmaterjalide arv

2.4 Strateegia uuenduslikkus ja integreeritus

Lääne-Harju Koostöökogu strateegia keskendub sarnaselt eelmisele perioodile Loode-Eesti ettevõtlus-, elu- ja külastuskeskkonna arendamisele. Järjepidevuse tagamiseks on see vajalik, sest põhimõttelised muutused toimuvad aeglaselt. Niisiis jätkatakse käesoleva strateegiaga juba eelmisel perioodil valitud suundade arendamist.

Uuenduslikud komponendid on järgmised:

- Strateegia on üles ehitatud taotlejat silmas pidades võimalikult lihtsa struktuuri kohaselt – konkreetset eesmärki mõõdetakse tulemusnäitaja(te)ga ja viiakse ellu just selle eesmärgi saavutamiseks disainitud meetmega. Lineaarne seos eesmärk-meede võimaldab taotlejal paremini mõista, mida suures plaanis saavutada soovitakse.
- Toetatavate valdkondadena on lisandunud nüüdisaja trende peegeldavad teemad siseturvalisus ja keskkonnasäästlikkus.
- Lisaks LEADER-meetme ressurssidele võetakse kasutusele ka Euroopa Sotsiaalfond+ vahendid kogukondade sotsiaalse sidususe suurendamiseks.
- Koostöös partneritega on selgemalt määratletud koostöö teemad – tegevused, milles LHKK ise initsiatiivi võtab.

Strateegia elluviimiseks on disainitud 4+1 meedet. Elukeskkond on otseselt suunatud kogukondade arendamisele. Ettevõtlusmeetmest toetatakse ettevõtete investeeringuid põhivarasse. Kogukonna ja organisatsioonide (ühisprojektide) meetme näol on tegemist nn segameetmega, mis võimaldab taotleda toetust mitmesugusteks arendustegevusteks nii vabaühendustel kui ettevõtetel. Sel viisil on võimalused ettevõtete vajadustega paremas kooskõlas. Sotsiaalmeede adresseerib teemasid, millega seni tegeletud ei ole. Kogukond on aga tervik – haavatavamate ühiskonnagruppide toetamine viib suurema integreerituseni.

LEADER-koostöö meede keskendub tegevustele, mis aitavad taotlejaid paremini ette valmistada. Uuenduslikud ja tegevuspiirkonda edasi viivad taotlused tekivad suurema tõenäosusega siis, kui potentsiaalseid taotlejaid võimestada.

2.5 Seosed teiste arengudokumentidega

LHKK strateegia on tihedalt läbi põimunud mitmete hierarhiliselt kõrgema tasandi (riik, maakond, kohalik omavalitsus) arengudokumentidega (Tabel 7). Kuigi riikliku tasandi arengudokumente on rohkesti, on siinkohal välja toodud neli peamist: 1) strateegia „Eesti 2035" kui riigi peamine strateegiline alus, 2) ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava, mis on LEADER-meetme aluseks, 3) ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava, mis on sotsiaalvaldkonna eesmärgi aluseks ja 4) heaolu arengukava eelnõu.

Eeldus on, et strateegiakava ja rakenduskava on juba arvesse võtnud teiste valdkondade püüdlusi ja poliitikaid. Seega kooskõla nendega kindlustab vastuolude puudumise ka muude dokumentidega. Regionaalsel tasandil on välja toodud sidusus maakonna arengustrateegiaga, kohalikul omavalitsuste dokumentidega.

Tabel 7. LHKK strateegia seosed teiste arengudokumentidega

Arengu-dokument	**Eesmärk**	**Lääne-Harju Koostöökogu strateegia seos**
Strateegia „Eesti 2035"[14]	Strateegilised sihid: 1. Arukas, tegus ja tervist hoidev inimene 2. Avatud, hooliv ja koostöömeelne ühiskond 3. Tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik majandus 4. Kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond 5. Uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riigivalitsemine	LHKK strateegia panustab otseselt sihtide 1–3 saavutamisse. Määratletud on eesmärgid, mis adresseerivad tugevaid ja kaasavaid kogukondi, turvalist ja korras elukeskkonda ja mitmekesist ettevõtlust ning kohapealseid teenuseid.
Euroopa Liidu ühise põllumajandus-poliitika strateegiakava 2023–2027[15]	LEADER-sekkumise üldeesmärk: • Maapiirkondades atraktiivse elu- ja ettevõtluskeskkonna ning aktiivsete ja ühtehoidvate kohalike kogukondade terviklik arendamine Erieesmärgid:	LHKK strateegia adresseerib kõiki aspekte: • Eesmärgid on tervikuna suunatud sekkumise üldeesmärgi saavutamisse – toetatakse elukeskkonda edendavaid projekte,

[14] https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia (külastatud 7.12.2022)

[15] https://www.agri.ee/euroopa-liidu-uhise-pollumajanduspoliitika-strateegiakava-2023-2027 (külastatud 7.12.2022)

	• Ettevõtluse arendamine, eelkõige uute tasuvate töökohtade ja/või innovaatiliste lahenduste kaudu • Kohalike kogukondade, elanike ning noorte tulevikuliidrite võimestamine • Teenuste kättesaadavuse parandamine, sh läbi kogukonnateenuse arendamise • Keskkonna- ja kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandust propageerivate) lahenduste välja töötamine ja rakendamine • Maaelu positiivse kuvandi säilitamine ja propageerimine, sh arukate külade edendamine	panustatakse ettevõtluskeskkonna arengusse (nii otseselt toetuste kui kaudselt koostööprojektidega) ja võimestatakse kohalikke kogukondi. Täpsemalt: • Ettevõtluse arendamiseks on välja töötatud ettevõtlusmeede, innovaatilisus on üks hindamiskriteeriumitest • Võimestamiseks on ette nähtud kogukondade meede, samuti on LEADER-koostöö suunatud olulises osas just erinevate gruppide kaasamisele ja nende võimekuse tõstmisele • Teenuste kättesaadavus on adresseeritud ettevõtlusmeetmes, kus muuhulgas toetatakse kohapealsete teenuste arendamist • Keskkonnasõbralikkus on läbiva printsiibina arvestatud hindamiskriteeriumites • Kuvandi loomisele on otseselt suunatud LEADER-koostöö prioriteet Loode-Eesti turundamine
Ühtekuuluvus-poliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027[16]	Erieesmärk k: • Parandada võrdset ja õigeaegset juurdepääsu kvaliteetsetele, kestlikele ja taskukohastele teenustele, sealhulgas teenustele, millega parandatakse eluaseme ja isikukeskse hoolduse, sealhulgas tervishoiu kättesaadavust; ajakohastada sotsiaalkaitsesüsteeme, sealhulgas parandada juurdepääsu sotsiaalkaitsele, pöörates erilist tähelepanu lastele ja ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele; parandada tervishoiusüsteemide ja pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust (sealhulgas puuetega inimeste jaoks), tõhusust ja vastupanuvõimet Sekkumise eesmärgid: • Pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine ning hoolduskoormuse leevendamine	Erieesmärgi sekkumise eesmärkide saavutamiseks on LHKK strateegias määratletud eesmärk (sotsiaalselt kaasatud elanikkond) ja välja töötatud toetusmeede, mis on otseselt suunatud sotsiaalvaldkonna edendamisele, sh teenuste kättesaadavuse parandamisele ja sotsiaalse kaasatuse suurendamisele.

[16] https://pilv.rtk.ee/s/j6HZp9QFAjJM7a3 (külastatud 7.12.2022)

	• Inimväärikuse tagamine ning sotsiaalse kaasatuse suurendamine	
Heaolu arengukava 2023–2030 (eelnõu)[17]	Arengukavas on sätestatud alaeesmärgid, millest kaks on seotud sotsiaalvaldkonna meetmega: • Nr 3: vanemaealised on ühiskonnas sotsiaalselt kaasatud, neile on tagatud võrdsed võimalused ning nad on majanduslikult hästi toimetulevad • Nr 4: Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu	Eesmärkide saavutamisele kaasa aitamiseks on strateegias määratletud sotsiaalvaldkonna meede, mis adresseerib mõlemat.
Harju maakonna arengustrateegia 2040+ (eelnõu 25.10.2022)[18]	Visioon 2040+: • Harju maakond on Põhja-Euroopa targa majanduse süda, siin on suurepärane elukeskkond, kestlik taristu ning kiired ja mugavad ühendused kogu maailmaga. Strateegilised eesmärgid: • Harju maakond on rahvusvaheliselt hinnatud uue majanduse ja innovatsiooni keskus, mille suurim väärtus on siinsed inimesed ja kogukonnad. • Harju maakonnas on Läänemere regiooni parim elukeskkond – turvaline, roheline, kestlik ning kaasaegsete töökohtade ja teenustega. • Harju maakonnas on jätkusuutlik ja tasakaalustatud maakasutus, kestlik taristu ning kiired ja keskkonnasäästlikud ühendused nii maakonna siseselt, ülejäänud Eestiga kui ka välisriikidega.	LHKK strateegiat võib käsitleda kohaliku tasandi instrumendina, mis keskendub elukeskkonnale, kogukondadele ja ettevõtlusele, samuti sotsiaalsele kaasatusele. Välja töötatud toetusmeetmed aitavad saavutada maakonna tasandi eesmärke. Keskendutakse nendele teemadele, mida ka maakonna strateegia tegevussuundades on LEADER-tegevusrühmade ülesandena käsitletud.
Lääne-Harju valla arengukava 2019–2030[19]	Valla arenguvisiooniks on terviklikult ja piirkonniti tasakaalustatult arenev, säästliku ja nutika elukorraldusega heal järjel omavalitsus. Lääne-Harju vallas on heakorrastatud ja turvaline elukeskkond, elujõuline ja omaalgatuslik kogukond, kättesaadavad ja vajaduspõhised avalikud teenused, mitmekesised liikumisvõimalused ning tasuvad kodulähedased töökohad. Lisaks vallaelanike rahulolu tagamisele on tähtis, et Lääne-Harju vald on hea mainega ja ligitõmbav elu-, ettevõtlus- ja külastuskeskkond, mida juhitakse kaasavalt, tõhusalt, uuendusmeelselt ning koostööd väärtustavalt.	Sarnaselt maakonnastrateegia elluviimise toetamisele aitab LHKK strateegia kaasa omavalitsuste arengupüüdluste saavutamisele kõige madalamal, kohaliku kogukonna tasandil.
Saue valla arengukava 2022–2035[20]	Visioon aastaks 2035: • Küla elab, maa toidab, linn toetab – meie ühendame.	

[17] https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030#vabariigi-valitsuse- (külastatud 6.02.2023)

[18] https://www.hol.ee/706 (külastatud 7.12.2022)

[19] https://laaneharju.ee/arengukavad (külastatud 7.12.2022)

[20] https://sauevald.ee/arengukavad (külastatud 7.12.2022)

	Saue vallas on kõik eluks vajalik olemas. Vallas on tugevad maapiirkonnad, kus on tagatud baasteenused ning millel on oma identiteet ja eripära. Saue linna ja Laagri aleviku teljel on kaasaegne linnaline keskkond, kuhu on koondunud spetsialiseeritud teenused, ning mille elukeskkond on mõnusalt aedlinnaline. Raudteeäärsetes kasvupiirkondades on kaasaegne taristu, mis toetab elanike arvu suurenemist kestlikul moel.	

3 Strateegia elluviimine

LHKK strateegia elluviimise põhiinstrumendiks on toetusmeetmed, mis on välja toodud peatükis **2.3 Eesmärgid ja meetmed.**

Strateegia elluviimine hõlmab:

- Organisatsiooni juhtimist ja arendamist – strateegia elluviimise tagamine, sh taotlusvoorude korraldamine ja LEADER-koostöö meetme elluviimine
- Taotluste menetlemine ja hindamine
- Teavitamine – potentsiaalsete taotlejate informeerimine pakutavatest meetmetest ja nende võimestamine
- Strateegia elluviimise seiret – tulemuslikkuse hindamine ja vajadusel korrektuuride tegemine

3.1 Organisatsiooni juhtimine ja arendamine

LHKK põhieesmärgiks on kohaliku initsiatiivi toetamine, et edendada piirkonda kodanikuühenduste, ettevõtjate ja kohalike omavalitsuste koostöö kaudu.

LHKK praegust organisatsiooni on täpsemalt kirjeldatud tegevuspiirkonna analüüsis **(Lisa 1 eraldiseisva dokumendina).**

LHKK kõrgeimaks juhtimisorganiks on **üldkoosolek,** igapäevast tegevust korraldab üldkoosolekul valitav 3–7-liikmeline **juhatus,** kes valib enda hulgast **juhatuse esimehe.** Organisatsiooni igapäevaseid tegevusi viib ellu **tegevmeeskond,** kelle töölevõtmise otsustab juhatus ja kelle tööd korraldab juhatuse esimees.

Projektitaotlusi hindab juhatuse poolt kinnitatav **hindamiskomisjon**, mille otsused on sõltumatud. Komisjoni töökord kinnitatakse eraldi dokumendina.

Organisatsiooni võimekuse arendamine toimub peaasjalikult LEADER-koostöö meetme kaudu. Algatatakse ja osaletakse projektides, mis vastavad meetmes **LEADER-koostöö** kokku lepitud fookusteemadele.

LHKK administreerib LEADER-meetme toetusi, millele käesoleval perioodil lisanduvad Euroopa Sotsiaalfond+ vahendid. Konkurentsivõimeliste (uuenduslike) taotluste saamiseks ja põhikirjalise eesmärgi täitmiseks on vajalik potentsiaalsete taotlejate võimestamine. Ilma teadlikkuse tõstmisele suunatud tegevusteta võib võimalike taotlejate ring kitsaks jääda. Samuti ei suuda üksiktaotlejad enamasti hoomata laiemat konteksti, mistõttu võidakse lahendada kitsalt ühe organisatsiooni probleeme. Selleks, et jõuda rohkemate piirkonna organisatsioonideni, viib LHKK ellu projekte (peamiselt LEADER-koostöö meetme raames) ja pakub taotlejatele tuge nende projektiideede arendamisel.

Niisiis ei ole LHKK küll maakondlik arendusorganisatsioon, mille rolli täidab Harjumaal Harjumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus[21]. Küll aga hõlmab LHKK tegevus lisaks taotluste administreerimisele mitmesuguseid arendustegevusi.

[21] www.heak.ee

Eraldi teemaks on LHKK puhul Loode-Eesti piirkonna turundamine, milleks viiakse ellu projekte koos partneritega.

3.2 Rahastamiskava

Strateegia elluviimise rahastamine toimub peamiselt kahest allikast – LEADER-programmi ja Euroopa Sotsiaalfond+ vahendid. Omafinantseeringu tagamiseks kogutakse liikmemakse. LHKK võib lisaks osaleda ka muudest allikatest rahastatud projektides, kui need aitavad kaasa strateegia elluviimisele.

Eelarve maht määratakse kindlaks maaeluministri ja sotsiaalkaitseministri määrustega. Eelarvest 75% jagatakse välja toetustena, 25% on kavandatud strateegia rakendamiseks (büroo ülalpidamiskulud, palgad jms).

Tabel 8. LHKK eelarve jagunemine

	Meede	**Toetus-summa jagunemine**	**Toetusmäärad**	**Toetussummad**
Toetused (75%)	1. Elukeskkond	25%	• 90% vabaühenduste ja omavalitsuste puhul • 60% ettevõtete puhul	• Minimaalne 5000 • Maksimaalne 200 000
	2. Kogukond ja organisatsioonid	10%	• 90% vabaühenduste puhul • 60% ettevõtete puhul	• Minimaalne 3000 • Maksimaalne 30 000
	3. Ettevõtlus	45%	60%	• Minimaalne 3000 • Maksimaalne 200 000
	4. Sotsiaalvaldkond	Rahastataks e ESF+ vahenditest	100%	• Minimaalne 1000 • Määruses sätestatud miniprojekti maksimaalne maht
	5. LEADER-koostöö	20%	90%	Otsustab üldkoosolek
Tegevus- ja elavdamiskulud (25%)	Tegevusrühma kulud (25% LEADER-programmi eraldatavatest vahenditest	-	100%	-

Tabel 9. LHKK toetuste eelarve kavandatud jagunemine aastate lõikes

2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Üleminekuperiood	40% Kaks vooru	40% Kaks vooru	20% Üks voor	Kasutamata osa Üks voor	Üleminekuperiood	Üleminekuperiood

3.3 Rakenduskavad

Strateegia elluviimine toimub iga-aastaste rakenduskavade kaudu, mille koostab tegevmeeskond ja kinnitab üldkoosolek. Rakenduskavas määratletakse tegevusrühma eelarvelised vahendid aastaks, sh toetussummade jagunemine meetmete lõikes. Samuti võib rakenduskavaga sätestada teatud kitsendusi – näiteks vähendada meetmete maksimaalse toetussumma suurust voorude lõikes. Nõuded rakenduskavale sätestab LEADER-meetme määrus[22]. Rakenduskava esitatakse Põllumajanduse Registrite ja Infosüsteemi Ametile.

Sotsiaalse kaitse suurendamise meetme rakenduskava esitatakse Riigi Tugiteenuste Keskusele. Tegemist on meetme rakendamiseks mõeldud katusprojekti (nn vihmavarjuprojekti) kirjeldusega, mille nõuded sätestatakse eraldi.

3.4 Taotlemine

Taotlusvoore korraldatakse vastavalt üldkoosoleku poolt heaks kiidetud rakenduskavadele. Strateegiaperioodi alguses aastatel 2024–2025 on kavas korraldada kaks vooru aastas, edaspidi üks. Sel viisil kindlustatakse eelarve optimaalne kasutus, sh tegevusrühma rahastamine, kuna see on seotud väljamaksete summaga.

Taotlusvoorudest annab LHKK avalikkusele teada vastavalt LEADER-meetme määrusele.

Taotlemine toimub e-PRIA keskkonnas, v.a sotsiaalse kaitse suurendamise meetme puhul, kus taotlused esitatakse otse tegevusrühmale.

LHKK meetmetest saavad toetust taotleda tegevuspiirkonnas tegutsevad organisatsioonid.

Taotlus peab sisaldama informatsiooni, mis on nõutud LEADER-meetme määruses. Vastava elektroonilise taotlusvormi koostab PRIA. Lisaks tuleb taotluses kajastada informatsioon, mis on vajalik tegevusrühmale taotluste hindamiseks. Kõnealune teave esitatakse samuti e-PRIA vahendusel. Näidisvormi teeb LHKK kättesaadavaks ka oma kodulehel.

3.5 Taotluste hindamine

Taotluste hindamine koosneb viiest seotud etapist (Joonis 2). Järgmisesse etappi ei saa siirduda enne, kui eelmine on lõpetatud.

[22] Link, kui määrus on vastu võetud.

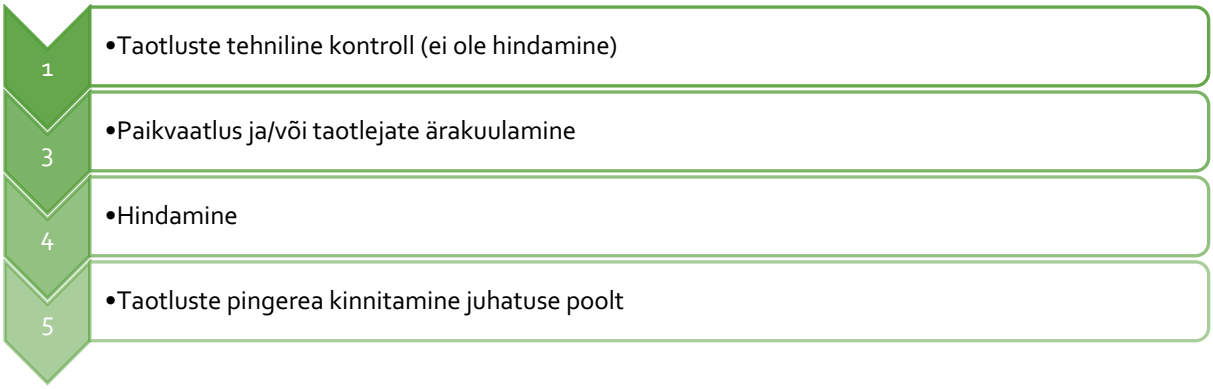

Joonis 2. Taotluste hindamise protsess

Taotluste tehniline kontroll (ei ole hindamine)

Tehnilise kontrolli läbivad kõik tähtaegselt esitatud taotlused. Tehniline kontroll sisaldab esitatud dokumentide ja taotlejate nõuetele vastavuse üle vaatamist tegevmeeskonna poolt. Vajadusel antakse taotluse esitajale aeg puuduste likvideerimiseks. Läbi vaatamata jäetakse taotlus, mille puudusi tähtaja jooksul ei kõrvaldata.

Sisulisi hinnanguid tehnilise kontrolli etapis ei anta.

Vastavuskontrolli läbinud taotlused lähevad hindamisele.

Paikvaatlus ja/või taotlejate ärakuulamine

Paikvaatlusi korraldatakse reeglina investeeringuprojektide osas. Samas võib hindamiskomisjon teha ettepaneku ka muude projektide vaatlemiseks koha peal. Investeeringuid mittesisaldavatele taotlustele rakendatakse ärakuulamist – taotleja esitleb oma projekti hindamiskomisjonile, kellel on võimalus esitada täpsustavaid küsimusi.

Paikvaatluse/ärakuulamise viivad läbi vähemalt kolm hindamiskomisjoni liiget, vormistades ka vastavasisulise protokolli.

Paikvaatlused/ärakuulamised on taotlejale kohustuslikud. Paikvaatlusel/ärakuulamisel mitteosalenud taotlusi ei hinnata.

Hindamine

Komisjoni liikmed taotlusi iseseisvalt vastavalt hindamiskriteeriumitele. Hindamine toimub e-PRIA-s, v.a sotsiaalse kaitse suurendamise meetme puhul. Seal tagab tehnilise lahenduse tegevmeeskond.

Seejärel viiakse taotluste arutamiseks läbi hindamiskomisjoni koosolek. Tulemused (taotluste pingerida meetmete kaupa) vormistatakse protokollina, mis esitatakse LHKK juhatusele.

LHKK hindamiskomisjoni moodustamise ja töökorralduse printsiibid on järgmised:

- Hindamiskomisjoni liikmete leidmiseks korraldab LHKK avaliku konkursi.
- Komisjoni koosseis kinnitatakse kolmeks aastaks.

- Komisjonis peavad olema esindatud kõik kolm sektorit. Avaliku sektori esindajate osakaal peab jääma alla 50% komisjoni liikmetest.
- Komisjoni liikmeteks ei saa olla LHKK juhatuse liikmed ja töötajad.
- Meetmetele moodustatakse 5-liikmeline komisjon. Iga komisjoni liikme kohta kinnitatakse asendusliige.
- Hindamiskomisjoni liikmetega sõlmitakse lepingud, millega sätestatakse vähemalt õigused töötasule ja asjakohase info saamisele ning kohustused osaleda teemakohastel koolitustel ja teavitada enda taandamisest kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.
- Taotlusi hinnatakse hindamiskriteeriumite alusel (Tabel 10).

Täpsemad taotluste menetlemise ja paremusjärjestuse moodustamise tingimused sätestatakse eraldi korras.

Taotluste hindamisel kasutatakse lävendit – kui taotlus saab koondhindeks[23] alla 3, siis seda ei rahuldata.

Kõikidele meetmetele rakendatakse läbivalt samu kriteeriume ja osakaale.

Tabel 10. Hindamiskriteeriumid

Kriteerium ja osakaal (%)	**Hinnatavad aspektid**	**Skaala (1–5)**
Projekti põhjendatus (25%)	• Kas projekt vastab LHKK strateegiale, s.o visioonile, eesmärkidele ja meetmete väljundnäitajatele? • Kas määratletud on probleem või arengueeldus? • Kas ja mil määral arendab projekt taotlejat, valdkonda, küla ja tegevuspiirkonda? • Milline on kasusaajate hulk ja kes nad on?	**1** – Projekt ei ole strateegiaga kooskõlas. Lahendatavat probleemi ei ole määratletud. Projekt ei arenda taotlejat, valdkonda, küla ega tegevuspiirkonda. Kasusaajate hulka pole määratletud või on see väga väike **2** – Projekt on strateegiaga kaudselt seotud. Lahendatav probleem on kirjeldatud ebamääraselt. Projektist on vähesel määral kasu vaid taotlejale. Kasusaajate hulk on väike **3** – Projekt on strateegiaga üldiselt kooskõlas. Lahendatav probleem on määratletud üldiselt. Projektist on kasu taotlejale ja vähesel määral valdkonnale või lähipiirkonnale (nt külale). Kasusaajate hulk on üldiselt määratletud, kuid mitte eriti lai **4** – Projekt on strateegiaga kooskõlas. Lahendatav probleem on määratletud arusaadavalt. Projekt aitab kaasa nii taotleja kui lähipiirkonna arengule. Kasusaajate hulk on keskmine **5** – Projekt tuleneb otseselt strateegias määratletud vajadustest. Lahendatav probleem on ammendavalt määratletud. Projektist on kasu tervele tegevuspiirkonnale. Kasusaajate hulk on lai
Projekti realistlikkus (20%)	• Kas projekti tegevuskava on sobiv projekti elluviimiseks? • Kas eelarve on realistlik?	**1** – Tulemuste saavutamine ei ole usutav, ajakava ja eelarve on ebarealistlikud. Tegevuskava ja eelarve ei ole omavahel kooskõlas. Taotlusest ei selgu, kuidas on projekt kavas ellu viia **2** – Tulemuste saavutamine on vähesel määral usutav. Tegevuskava on eelarvega nõrgalt seotud.

[23] Koondhinne moodustub hindamiskomisjoni liikmete poolt antud hinnete aritmeetilisest keskmisest.

	• Kas ja kuivõrd on tegevuskava ja eelarve omavahel kooskõlas? • Kas tegevuskavast saab tervikliku ülevaate, kuidas on projekti kavas ellu viia? • Kas tegevuste järjestus on loogiline? • Kas ja kuivõrd on tulemuste saavutamine usutav?	Taotlusest on projekti elluviimise protsess tuletatav, aga mitte selgitatud **3** – Tulemuste saavutamine on üldjoontes usutav. Seosed eelarve ja tegevuskava vahel on olemas. Ülevaade projekti elluviimisest on üldiselt olemas **4** – Tulemuste saavutamine on enamjaolt usutav. Eelarve ja tegevuskava on seotud. Projekti elluviimisest saab nende põhjal ülevaate **5** – Projekti eelarve on põhjendatud (nt hinnapakkumistega kaetud), ajakava on realistlik. Projekti tulemuste saavutamine on usutav. Tegevused on loogilises järjestuses
Projekti kestlikkus (10%)	• Kas ja mil määral on projekti tulemused elujõulised peale elluviimist? • Kas ja kuidas on kaetud objektide majanduskulud, vajalik kliendibaas jms?	**1** – Tegevused lõppevad projekti lõpuga, investeeringuobjekti edasine kasutamine ei ole läbi mõeldud **2** – Projekti tulemused on vähesel määral kestlikud **3** – Projekti tulemused on enamjaolt kestlikud **4** – Projekti tulemused on valdavalt kestlikud, esineb üksikuid küsimusi tekitavaid aspekte **5** – Projekti tulemused on arusaadavalt jätkusuutlikud (näiteks teenuse osutamine jätkub ka peale projekti lõppu). Rajatud investeeringuobjektide edasine ekspluateerimine on läbi mõeldud ja tõepärane
Projekti uuenduslikkus (10%)	• Kas ja mil määral on tegemist uuendusliku lähenemisega tehnoloogiale, teenusele, tootele, protsessile vms?	**1** – Projekt ei ole uuendusliku iseloomuga **2** – Projekt on uuendusliku iseloomuga taotleja jaoks **3** – Projekt on uuenduslik tegevuspiirkonnas **4** – Projekt on uuenduslik ka väljaspool tegevuspiirkonda **5** – Projekt on uuenduslik väljaspool Eestit
Projekti koostöisus (10%)	• Kas projekti planeerimine, elluviimine ja/või tulemuste kasutamine toimub koostöös? • Kas projekti elluviimise järgselt tekivad koostöösidemed?	**1** – Taotleja viib projekti ellu ilma partneriteta, tulemused on kuuluvad üksnes taotlejale[24] **2** – Projekti elluviimine toimub koostöö omas sektoris/valdkonnas, kaasatud on vähemalt 1 partner **3** – Projekti elluviimine toimub vähemalt kahe sektori koostöös, kes kõik saavad projektist kasu, kaasatud on enam kui 1 partner **4** – Projekt viiakse ellu 3 sektori koostöös, kaasatud on enam kui 2 partnerit **5** – Projekt viiakse ellu 3 sektori sisulises koostöös, tulemused on mõeldud kõikidele kasutamiseks
Projekti rohelisus (5%)	• Kas ja kuivõrd panustab projekt keskkonna- ja kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandus) lahenduste väljatöötamisse (sh näiteks kohalike ressursside kasutamine, taastuvenergia rakendamine, taaskasutus, ringmajandus jms)?	**1** – Projekt ei ole suunatud keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisele **2** – Projekt panustab keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse vähesel määral **3** – Projekt panustab keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse osaliselt **4** – Projekt panustab keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse olulisel määral **5** – Projekt on keskkonnaseisundit märkimisväärselt parandav, võttes kasutusele pikka aega positiivset mõju avaldavad lahendused
Taotluse tehniline korrektsus (5%)	• Kas taotlus on koostatud korrektselt, s.o osad on omavahel sidusad,	**1** – Taotluse osad ei ole üksteisega loogiliselt seotud, tekst on raskesti mõistetav

[24] Partnerina ei käsitleta teenuseosutajat, kauba tarnijat või ehitajat.

	vormistus on korrektne ja asjakohased lisad olemas?	**2** – Taotluse osad on üksteisega vähesel määral seotud, tekst on ebakorrektne, kuid üldjoontes mõistetav **3** – Taotluse osad on üksteisega üldiselt seotud, tekst on enamjaolt mõistetav ja korrektne **4** – Taotlus on korrektne, esinevad üksikud ebakõlad **5** – Taotluse osad on omavahel loogiliselt seotud. Taotlus on koostatud igati korrektselt, sisaldades asjakohaseid lisadokumente
Taotleja taust ja võimekus (15%)	• Kas taotlejal on olemas piisav võimekus projekti elluviimiseks? Seejuures võib võimekuse tõendamiseks olla meeskonda kaasatud vajalike kompetentsidega isik(ud). • Kas taotlejal on piisavalt finantsressursse projekti elluviimiseks, sh arvestades võimaliku kallinemisega? • Kas taotlejal on varasem kogemus projektide elluviimisel? • Milline on taotleja renomee – kas esineb probleeme maksude tasumise ja/või varasemate projektide elluviimisega?	**1** – Taotleja ja/või tema meeskonnaliikmete võimekus projekti ellu viia on väga väike – varasemad kogemused puuduvad, võimalik kulude suurenemine tingib tõenäoliselt projekti katkestamise, meeskonnaliikmetel puuduvad projekti elluviimiseks vajalikud teadmised ja oskused. Taotlejal on varasemalt esinenud probleeme projektide elluviimisega, maksekohustuste täitmise vms-ga **2** – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on osaline võimekus projekti ellu viimiseks. Esineb üksikuid varasemaid probleeme **3** – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on üldiselt võimekus projekti ellu viimiseks olemas. Varasemaid probleeme ei esine **4** – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on varasem kokkupuude projektide elluviimisega, organisatsioonil on piisavalt finantse omafinantseeringu katmiseks, kuigi kallinemine võib põhjustada probleeme. Varasemaid probleeme ei esine **5** – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on pikaajaline ja laiapõhjaline varasem kogemus projektide elluviimisel, võimekus tagada omafinantseering ja katta kallinemine, olemas on vajalikud teadmised ja oskused projekti tulemuste saavutamiseks. Taotleja renomee on väga hea

4 Strateegia seire

4.1 Seire korraldus ja mõõdikud

Strateegia seiret korraldab LHKK juhatus ja tegevusi viib ellu tegevmeeskond. Eristatakse kahte sorti näitajaid:

- Tulemusnäitajad, mis mõõdavad **eesmärkide** täitmist ja millele on seatud sihttasemed. Tulemusnäitajad jagunevad omakorda kaheks:
    - Kohustuslikud tulemusnäitajad – need tulenevad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavast 2023–2027 ja on aluseks tegevusrühma iga-aastase kohustusliku seirearuande koostamisele.
    - Tegevusrühma poolt täiendavalt määratletud näitajad, mis aitavad mõista, kas ja kuivõrd on eesmärgid täidetud.
- Väljundnäitajad, mis on sätestatud eraldi igale **meetmele** ja mille osas ei ole määratletud sihttasemeid. Vastavalt taotlustest saadavale infole seiratakse jooksvalt väljundnäitajate numbrilisi väärtusi, et strateegiaperioodi lõpus oleks võimalik hinnata, millist tüüpi tegevused on olnud kõige sagedasemad, milliseid teemasid oluliselt adresseeritud ei ole jne. See annab sisendi järgmise strateegiaperioodi meetmete kujundamiseks.

LHKK seire korraldust kajastab alljärgnev tabel (Tabel 11).

Tabel 11. LHKK strateegia seire korraldus

Näitaja	**Korraldus**
Kohustuslikud tulemusnäitajad	Informatsiooni kogutakse e-PRIA-s taotlejatelt otse väljamaksete tegemise raames.
Täiendavad tulemusnäitajad, sh	
Muud näitajad	Kogutakse tegevmeeskonna poolt aasta peale projekti elluviimist jooksvalt.
Küsitlusel põhinevad	Küsitlused viiakse läbi toetust saanud taotlejate hulgas üks kord strateegiaperioodi lõpus. Küsitlusele vastamine on toetuse saajatele kohustuslik (vastavasisuline nõusolek küsitakse taotlemisprotsessi käigus).
Väljundnäitajad	Informatsiooni kogutakse LHKK tegevmeeskonna poolt heaks kiidetud taotlustest saadavale sisendile (kas projekt on uuendusliku iseloomuga, mitu uut teenust on loodud jne). Vajadusel kontakteerutakse taotlejatega ja täpsustatakse infot. Väljundnäitajaid arvestatakse kumulatiivselt meetmete kaupa.

Tabel 12. LHKK strateegia seirenäitajad

Eesmärk	Tulemusnäitaja	Algtase 2023	Sihttase 2029	Allikas	Väljundnäitaja[25]
Turvaline ja korras elukeskkond	Nende maapiirkondade elanike osakaal, kes saavad kasu paremast juurdepääsust teenustele ja taristule ÜPP toetuse kaudu (R.41)[26]	0[27]	20% (u 3700 tegevus-piirkonna elanikku)[28]	Projektide elluviijate tagasiside (kogutakse e-PRIA-s)	• Uute vaba aja veetmise võimaluste arv • Täiendatud vaba aja veetmise võimaluste arv • Keskkonnasäästlike lahenduste arv • Korrastatud objektide arv • Uute rajatud objektide arv • Kogukonna turvalisust tõstvate projektide arv
	Tegevuspiirkonna elanike hinnang elukeskkonna aspektidele (turvalisus, korrastatus, üldilme)	Ei ole mõõdetud	Vähemalt 80% vastanutest on rahul	Küsitlus elanikkonna hulgas perioodi lõpus	
	Selliste tegevuste arv, mis aitavad kaasa keskkonnasäästlikkusele ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärkide saavutamisele maapiirkondades (R.27) (projektide arv)	0	5	Projektide elluviijate tagasiside (kogutakse e-PRIA-s)	
Tugevad kogukonnad ja organisatsioonid	Toetatud arukate külade strateegiate arv (R.40)[29]	0	10	Projektide elluviijate tagasiside (kogutakse e-PRIA-s)	• Kaasatud organisatsioonide arv • Koolitustel, seminaridel ja õppereisidel osalenute arv • Sündmuste arv • Sündmustel osalejate arv • Uute teenuste arv
	Projektides osalejate rahulolu	Ei ole mõõdetud	Vähemalt 80% vastanutest on rahul	Küsitlus projektides osalejate hulgas (andmed projektide elluviijailt)	
Mitmekesine ettevõtlus ja kohapealsed teenused	Selliste tegevuste arv, mis aitavad kaasa keskkonnasäästlikkusele ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärkide saavutamisele maapiirkondades (R.27) (projektide arv)	0	10	Projektide elluviijate tagasiside (kogutakse e-PRIA-s)	• Uute töökohtade arv • Säilitatud töökohtade arv • Uuenduslike projektide arv • Uute või arendatud teenuste arv
	ÜPP projektides toetatud uued töökohad (R.37)	0	10	Projektide elluviijate tagasiside (kogutakse e-PRIA-s)	

[25] Väljundnäitajatele ei sätestata alg- ja sihttaset, vaid neid seiratakse jooksvalt perioodi kokkuvõtva statistika saamiseks. Väljundnäitajad mõõdavad konkreetset toetusmeedet.

[26] **Siin ja edaspidi:** R… viitab ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava kohustuslikule seirenäitajale.

[27] Mõõtmist alustatakse käesoleva strateegia elluviimisega ehk hinnatakse selle mõju elukeskkonnale.

[28] Aluseks on tegevuspiirkonna elanike arv rahvastikuregistri andmetel. 2023. a 1. jaanuari seisuga oli tegevuspiirkonnas 18 949 inimest. Sellest on arvestatud vastav protsent.

[29] Arvestatakse mitte strateegia koostamist, vaid arukate külade strateegias kokku lepitud tegevuse elluviimist.

Eesmärk	Tulemusnäitaja	Algtase 2023	Sihttase 2029	Allikas	Väljundnäitaja[25]
	ÜPP toetusel arendatud maapiirkondade ettevõtete, sealhulgas biomajanduse ettevõtete arv (R.39)	0	50	Projektide elluviijate tagasiside (kogutakse e-PRIA-s)	
	Toetust saanud ettevõtete ekspordi osakaalu kasv	0[30]	10%	Äriregister	
	Toetust saanud ettevõtete müügitulu kasv töötaja kohta	0	20%	Äriregister	
	Toetust saanud ettevõtete lisandväärtuse kasv töötaja kohta	0	20%	Äriregister	
Sotsiaalselt kaasatud elanikkond	Toetatud sotsiaalse kaasamise projektidega hõlmatud isikute arv	0	1000	Projektide elluviijate tagasiside	• Projektide arv • Tegevustes osalejate arv
Levinud head praktikad ja tuntud Loode-Eesti	Noorte aktiivsus (kaasatud noorte suhtarv piirkonna noortesse)	Ei ole mõõdetud	Projektidega on hõlmatud vähemalt 10% piirkonna noortest	Rahvastikuregister (noorte arv), projektide elluviijate tagasiside	• Kaasatud Eesti-siseste organisatsioonide arv • Kaasatud rahvusvaheliste organisatsioonide arv • Sündmuste arv • Võrgustike arv • Õppereiside arv • Osalejate arv õppereisidel • Osalejate arv koolitustel ja seminaridel • Turundus-materjalide arv
	Elanike identiteeditunnetus	Ei ole mõõdetud	Vähemalt 30% elanikkonnast määratleb ennast Loode-Eesti elanikuna	Küsitlus tegevuspiirkonna elanikkonna hulgas perioodi lõpus	
	Loode-Eestit puudutavate meediakajastuste arv üleriigilise levikuga kanalites	Ei ole mõõdetud	Vähemalt 5 kajastust aastas	Meediamonitooring	

4.2 Strateegia muutmine

Vajadust strateegia uuendamise ja muutmise järgi hindab LHKK juhatus iga-aastaselt vastavalt seire tulemustele. Vajadusel valmistab juhatus üldkoosolekule ette motiveeritud ja põhjendatud ettepaneku strateegia muutmiseks. Kui tegemist on tehniliste täiendustega töö paremaks korraldamiseks, arutatakse muutmist vaid juhatuse koosolekul. Põhjalikumad muudatused arutatakse enne üldkoosolekut läbi vastavas strateegia- ja seirekomisjonis, mis moodustatakse juhatuse ettepanekul. Olulise sisendina arvestatakse siinkohal strateegia seire tulemusi. **Strateegiaperioodi lõpus** algatatakse uue strateegia koostamine vastavalt Euroopa Liidu ja riiklikele raamdokumentidele.

[30] Algtase on 0, sest mõõdetakse toetuse ergutavat mõju toetuse saajale.

Lisad

Lisa 1. Tegevuspiirkonna analüüs

Analüüs on vormistatud eraldiseisva dokumendina (Lisa 1. Tegevuspiirkonna analüüs).

Lisa 2. Strateegia koostamise protsess

Strateegia koostamise protsess hõlmas kolme tegevusblokki:

1. **Tegevuspiirkonna olukorra analüüs, sh:**
   - Kvantitatiivne analüüs:
     - Rahvastiku ülevaade
     - Ettevõtluse ülevaade Äriregistri andmete põhjal
     - Sotsiaalmajanduslike näitajate ülevaade – vabaühendused, avaliku sektori põhinäitajad, sotsiaalvaldkonna vajadused ja väljakutsed
     - Veebipõhine küsitlus liikmete ja toetuse taotlejate seas eelmise perioodi eesmärkide täituvuse ja uue perioodi ootuste väljaselgitamiseks
     - Eelmise perioodi näitajate analüüs – jagatud toetuste ülevaade jms
2. **Liikmeskonnalt sisendi kogumine:**
   - Kaasamisseminari läbiviimine tegevuspiirkonna visiooni ja eesmärkide määratlemiseks
   - Ideekorje noorte hulgas – ideekonkurss koostöös Nelja Valla Kogu ja Ida-Harju Koostöökoguga
   - Ideekorje sotsiaalvaldkonna väljakutsete määratlemiseks – fookusgrupi intervjuud (2)
3. **Strateegia koostamine:**
   - Strateegia töörühma koosolekute läbiviimine:
     - Strateegia koostamist koordineeris töörühm (juhatus ja liikmeskonna esindajad), kelle ülesandeks oli vahekokkuvõtete ja -otsuste tegemine
     - Tekstiloome – strateegiadokumendi koostamine ja kujundamine

Tabel 13. LHKK strateegia koostamise raames toimunud sündmused

Kuupäev	Sündmus	Osalejad	Tulemused
25.03.2022	Üldkoosolek		LHKK arengustrateegia 2023–2027 ettevalmistamise tegevuskava vastuvõtmine
1.07.2022	Avanõupidamine konsultandiga	Konsultant ja tegevbüroo	Ootused ja protsess kokku lepitud
1.–28.08.2022	Veebipõhine küsitlus liikmete ja piirkonna elanike hulgas	Liikmed ja piirkonna elanikud (204 vastajat)	Hinnangud eelmisele strateegiaperioodile, piirkonna peamised väljakutsed, lahendamist vajavad küsimused

31.08.2022	Juhtrühma koosolek		Tegevuspiirkonna analüüsi tulemused läbi arutatud ja valideeritud
21.09.2022	Kaasamisseminar Laitses	Organisatsiooni liikmed	Sisend piirkonna väljakutsete, arenguvisiooni, eesmärkide ja toetusmeetmete osas
29.09.2022	Sotsiaalvaldkonna fookusgrupp Paldiskis		Sotsiaalvaldkonna kitsaskohtade ja projektiideede sisend (ESF+)
30.09.2022	Sotsiaalvaldkonna fookusgrupp Sauel		Sotsiaalvaldkonna kitsaskohtade ja projektiideede sisend (ESF+)
3.10.2022	Juhtrühma koosolek		Strateegia esialgne raamistik kokku lepitud
7.10.2022	Juhtrühma koosolek		Strateegia täpsustatud
13.10.2022	Üldkoosolek		Tegevuspiirkonna profiil ja strateegia tööversioon liikmeskonna poolt heaks kiidetud
6.10–23.12.2022	Ideekonkurss noorte hulgas koostöös Nelja Valla Kogu ja Ida-Harju Koostöökoguga		Noorte ettepanekud tegevuspiirkonna arendamise kohta
10.11.2022	Seminar partneritega	Nelja Valla Kogu, Ida-Harju Koostöökogu, Põhja-Harju Koostöökogu, Harjumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus	Ühised väljakutsed ja potentsiaalsed koostööprojektid kaardistatud
23.11.2022	Juhatuse koosolek		Strateegia tööversioon läbi arutatud ja täiendatud; kokkulepe juhtimisstruktuuri ülevaatamise osas
8.12.2022	Hindamiskriteeriumite seminar	Hindamiskomisjoni liikmed	Sisend hindamiskriteeriumite koostamiseks
10.01.2023	Juhatuse koosolek		Ettepanek ühingu juhtimisstruktuuri ümberkorralduse kohta
19.01.2023	Juhtrühma koosolek		Strateegia täienduste/täpsustuste arutelu
7.03.2023	Lõpuseminar		
	Üldkoosolek		